

Schaakdidactiek

Didactiek = hoe draag je lesstof over.

Veel nuttige informatie staat in de inleidingen van de 'Stappenmethode'.

Hier nog enkele algemene opmerkingen.

1. Zoveel mogelijk gebruik maken van ontdekkend spelenderwijs leren: variatie en fascinatie.
2. Een goede manier van leren is zelf lesgeven over een onderwerp.
3. Empathie (belangstelling voor de persoon van de leerling) van de docent is een belangrijke determinant van het effect dat lessen kunnen hebben.
4. Het is belangrijk dat het niveau van de lesstof en de wijze van presentatie van lesstof aansluit bij de ervaringen en belevingswereld van de leerlingen.
5. Ordeproblemen? Hoe ontstaan ze eigenlijk? Zijn de leerlingen niet gemotiveerd? Hoe komt dat? Zou dat aan de docent kunnen liggen? Wissel van perspectief: hoe zou je zelf reageren als je de leerling was? Wat motiveert leerlingen?
6. Afwisseling van onderwerpen en werkvormen draagt bij aan een actieve lessituatie en tot optimaal leerrendement.
7. Het is nuttig als leerlingen de essentie van wat geleerd wordt zelf noteren in een schrift: samenvatten en actief verwerken van het geleerde. Sluit ieder besproken onderdeel af met de vraag 'wat hebben we nu geleerd?' en laat (dicteer eventueel) daar enkele notities van maken.
8. Gebruik veel voorbeelden: ze kunnen een onderwerp inleiden en verduidelijken.
9. Maak aan het begin van de les duidelijk waar je het over gaat hebben en waarom.
10. Vragen stellen aan de leerlingen is een beproefde techniek om de aandacht er bij te trekken en inzichten op te roepen.
11. Het is nuttig aan leerlingen het inzicht over te dragen dat 'experts' hun prestaties vooral baseren op hard werken en planmatig te werk gaan (geniuses are not born, but made).
12. Denk eens aan de krant of het journaal van gisteren? Of het proefwerk van een maand geleden? Waar ging dat over? Veel kennis en inzichten gaan verloren doordat er niet actief iets met die kennis gedaan is. M.a.w. (vergelijk Stappenmethode) laat iets doen met de verworven kennis (bijv. diagrammen maken, samenvatting geleerde in dagboek maken), maar evalueer ook (bijvoorbeeld via Analysevragenlijst) a.d.h.v. gespeelde partijen of er wel in de praktijk gebruik (en hoe) wordt gemaakt van het geleerde.
13. 'Ik zou veel dingen geleerd hebben, als ze me niet waren uitgelegd'. Waak ervoor leerlingen dingen voor te kauwen. Ze leren het beste als ze zelf conclusies kunnen trekken.
14. Een goede sfeer is belangrijk bij leren. Hoe meer ontspannen leerlingen zijn, hoe meer ze kunnen verwerken. Let hierbij ook op het verwijderen storende omgevingsfactoren (herrie, afleiding).
15. Self fulfilling prophecy (zichzelf waarmakende voorspelling).
Als je vertrouwen stelt in het prestatievermogen van leerlingen blijken ze veel meer te kunnen, dan

wanneer je meent dat hun mogelijkheden nogal beperkt zijn.

Vaak zijn prestaties van jeugdspelers niet zozeer een afspiegeling van hun eigen prestatievermogen als wel van de verwachtingen van hun docenten.

16. Motiveren is een belangrijke factor bij het leren.

Belangstelling is de meest effectieve motivator, gevolgd door beloning en daarna straf.

Belangstelling: aansluiten op belevingswereld leerlingen.

Beloning: doseren (niet te veel/weinig, anders geen effect).

Straf: gedrag afremmen middels sancties (doseren).

17. Korte pauzes zijn belangrijk. Doseer je lesstof en geef voldoende ruimte aan je leerlingen om te overdenken wat er besproken wordt.

18. Didactische werkvormen:

- . Informatie aanbieden: doceren, demonstreren
- . Dialectische methoden: leergesprek, kringgesprek
- . Coöperatieve methoden: groepswerk, projectwerk
- . Spelvormen: rollenspel, simulatiespel
- . Taken en opdrachten

19. Socratisch leergesprek: via de 'waarom'-vraag leerlingen zelf het antwoord laten ontdekken, de leerlingen plegen zo zelf steeds een transformatie (actieve verwerking) waardoor inzichten beter beklrijven (en daardoor ook eerder toegepast kunnen worden).

20. Wissel doedingen en leerdingen af tijdens lessen: optimale betrokkenheid en energiemanagement.

21. Lessen dienen interactief te zijn: wisselwerking tussen stof, docent en leerling is geboden. Eénrichtingsverkeer is uit den boze.

22. Werk vanuit concrete voorbeelden naar abstracties, niet andersom.

23. Pas op voor een informatie-overkill (Capablanca: 'ik weet niet veel, maar wat ik weet beheers ik goed').

Karel van Delft, www.schaaktalent.nl